

С. Лян

**«І ЦЗІН» ЯК КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ ДИТИНСТВА В КИТАЙСЬКІЙ
КУЛЬТУРІ**

Стаття присвячена аналізу стародавньої китайської Книги змін (І цзін) як джерела розуміння дитинства у китайській культурній традиції. І цзін розглядається як культурний патерн формування та розвитку, як модель образу дитинства, образу китайського дитинства. Також в аналізується ігровий сенс І цзіну як важливого елементу дитячої культури. «Дитячий» аспект Книги змін ілюструє китайську культурну ідентичність, образи культурних практик дитинства (ставлення до дітей, формування виховних стратегій).

Ключові слова: культура дитинства, китайська культура, І цзін, гра, культурні практики.

DOI 10.34079/2518-1343-2026-16-31-121-129

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

Постановка проблеми. «І цзін» – це важливий для розуміння засад китайської культури, зокрема культури дитинства текст. Його культурне значення для Східної (китайської) культури зумовлений тим, що кожан нова доба коментує його, інтерпретує та актуалізує. Тобто текст «І цзіну», зберігаючи свій давній зміст залишається в Китаї актуальним, впливає на світогляд, виховання, поведінку сучасного китайця – безпосередньо або опосередковано. Також «І цзін», починаючи із перших перекладів європейськими мовами, є важливим змістовним джерелом для розуміння таких складних процесів як зміни, випадковість, гра, циклічність. Тому завданням для даної статті є дослідження впливу цього старовинного джерела на ставлення до дитини та дитинства в Китаї з огляду на концепт «Китайське дитинство» або «дитинство у китайському стилі» та показати міжнародне універсальне значення І цзіну для сучасної культури, зокрема культури дитинства.

Мета, завдання, актуальність дослідження. Метою статті є аналіз Книги змін як джерела образу дитинства в традиційній китайській культурі. Завдання визначаються логікою актуалізації стародавнього тексту І цзіну для розуміння сутності культури дитинства в китайській культурі. Відповідно в статті здійснюється аналіз Книги змін як джерела про дитинство у китайській традиції, досліджується властива для Книги змін філософія розвитку як філософія розвитку дитини; в контексті культури дитинства узагальнюється ставлення до різних періодів дорослішання та розвитку в китайській культурі, інтерпретується ігровий елемент І цзіну, що є важливим маркером китайського дитинства або дитинства у китайському стилі. Книга змін з позиції дослідження дитинства та дитячої культури в українській культурології розглядається вперше. Також аналізується актуальність давнього тексту І цзіну не лише для китайської традиційної культури, а й для розуміння сутності культури дитинства з позиції принципів розвитку, змін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Цікавість до стародавньої Книги змін має сталий інтерес в Україні. Український дослідник Р. Москаль здійснив

авторський переклад І цзіну, актуалізував його для розуміння сучасним читачем, написавши розлогий коментар до Книги (Москаль, 2018). Для встановлення паритету між західним та східним розумінням сенсів І цзіну в статті представлена позиція китайських дослідників Цзян Гоцзюня (姜国钧), Сюй Тіна (许婷) (姜国钧, 许婷, 2024) та Ван Цзіна (王瑾) (王瑾, 2018), які аналізують освітні та виховні аспекти Книги та окремі гексаграми, які відображають ставлення до дитинства в стародавньому Китаї та в сучасному Китаї. Концептуалізація культури дитинства представлена в дослідженнях сучасних українських культурологів: О. Волков (Волков, 2017), О. Сапіга (Сапіга, 2021). Також автор продовжує в контексті Книги змін досліджувати концепти «китайське дитинство» та «дитинство у китайському стилі» (Лян Сінмяо, 2025).

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розв'язання основних завдань розвідки розпочнемо із короткого історико-культурного екскурсу про І цзін як джерело філософії, мудрості, виховання у традиційній китайській культурі. Походження Книги дослідники пов'язують із ритуальними практиками гадання, що базуються на міфології, розумінні про космічні закономірності. Гадальний аспект Книги представлено українським дослідником Р. Москалем (Москаль, 2018).

Орієнтовний час виникнення текстів І цзіну збігається із періодом формування «вісьового часу» (за К. Ясперсом), тобто VII – II сторіччя до н.е., в часи правління династії Чжоу. В цей період «документальні записи та книжки посіли важливе місце в житті давньокитайського суспільства, суттєво потіснивши такий спосіб передавання знань, як усний переказ» (Москаль, 2020, с. 8). Такий тривалий часовий проміжок виникнення книги пов'язується із процесами її оформлення від магічних формул ворожіння до філософської книги, яку вивчають та коментують великі мудреці, такі як Конфуцій.

Що цікаво, першопочаткові тексти книги залишаються незмінними, побутування І цзіну та її значення для «культурних» постатей Китаю як важливого писемного джерела формується завдяки чисельним коментарям самого тексту, поясненням щодо його сенсів та значень. Відтак І цзін в процесі свого «збирання» перетворюється на різномірне джерело мудрості, етики, естетики, міфології та космології, ритуалів, магічних формул, поведінки китайця. Всі ці факти підтверджують, що Книга є не лише стародавнім писемним джерелом, а і багатошаровим текстом, що постійно актуалізується та представляє нагальні відповіді на нагальні світоглядні питання.

В контексті завдань нашого дослідження зміст Книги змін можна проаналізувати як модель ставлення до дитини та дитинства в китайській культурі, як зразок розуміння випадковостей як ігрового коду, що є важливим маркером дитячої культури.

Культура дитинства є одним із напрямків культурологічного пізнання, що виник внаслідок формування знань про дитинство як особливого соціо-культурного феномена із власними культурними практиками. Культурологічна наука поступово розширює уявлення про значення дитинства в культурі, досліджує сучасні практики дитинства (дитячу творчість, дитячі конкурси та фестивалі, повсякдення дитини, дитячу урбаністику тощо) і проводить ревізію історико-культурних уявлень про дитину та дитинство в різні історичні часи та в різних культурах. Представлений в статті ракурс дослідження Книги змін як джерела, що дає уявлення про культуру дитинства в китайській традиції дозволяє розширити знання про дитину та дитинство в культурі Китаю.

В даній розвідці ми доводимо як вище перелічені програми розуміння дитини, дитинства «вмонтовані» у Книгу змін та представляють один із її шарів.

Серед багаточисельних китайських дослідників Книги для нашої розвідки є суголосним та цінним роботи, в яких представлено педагогічні та освітні аспекти І

цзіну. Ми досліджували твори Цзянь Гоцзюнь (姜国钧) та Сюй Тін (许婷) «Думки про дитяче виховання у початкових лініях “Книги змін” та їх сучасне значення» (姜国钧 许婷, 2024). А китайський дослідник Ван Цзін (王瑾) у статті «Педагогічні ідеї дитячого виховання у гексаграмі “Молодий дурень” з Книги змін» сформулював принципи розуміння «дитячої» гексаграми Книги (王瑾, 2019). У даних авторів виховний та педагогічний сенс І цзіну трактує дитинство як важливий цикл життя людини, в якому первинними виступають механізми наставництва, наслідування моралі та чеснот, уважного та поважного ставлення до оточуючого світу та себе.

І для представлення західної традиції трактування ідей І цзіну є важливим коментар Карла Густава Юнга до перекладу Р. Вільгельма (Jung, 1950). Розуміючи культурно-історичний контекст Книги, Юнг фокусує свою увагу головним чином на космічні закономірності, що відображаються в філософії змін та відбивають глибинні структури людської психіки.

Дослідивши різні підходи наукової аналітики щодо змісту та сенсів Книги, намалюємо її філософсько-світоглядні сенси та проаналізуємо як вони впливають на розуміння китайського дитинства. Дослідник Р. Москаль слушно зауважує та підтверджує нашу гіпотезу: «Ця книга вчить того, як постійно розвивати свої навички правильно думати, зважати на “образи”, “числа”, “знаки”, щоб побачити обмеженість нашого поточного сприйняття та врешті екзистенційно пережити пов'язаність усього із всім у цьому складному та цікавому світі» (Москаль, 2018, с. 9). Гексаграми І цзіну – це символічне вираження процесів життя, розвитку, змін. Їх 64 і кожний символ (гексаграма) відповідає певній ситуації в колообігу змін. Кожна позиція створює неповторну комбінацію із чоловічих та жіночих (сильних та слабких) ліній. Оракул (так само й як коментатор), спираючись на досить герметичний та метафоричний текст самої книги дає бачення цілісної ситуації.

Але головна особливість І цзіну полягає в тому, що кожна нова ситуація є причиною попередньої, і так далі. Тобто І цзін як цілісний текст декларує світ як постійно змінювану субстанцію, а людина лише спроможна інтерпретувати дані зміни, вбудовувати себе у них, залишатись в гармонії із світом. Причому стан гармонії та рівноваги не залежить від того, «гарна» чи «погана» позиція представлена оракулом. Навпаки, навіть кризова позиція змін в «І цзіні» інтерпретується як початок процесу гармонізації, який можна підготувати та на який необхідно налаштуватися. Наприклад таких «жахливих» гексаграм декілька: 23 – «Розпад», 29 – «Прірва», 44 – «Зустріч із небезпекою», 47 – «Утиск» і у позиції змін вони завжди призводять до виходу із скрути та протиріччя.

Заслуговує на увагу так звані «дитячі» позиції, які дають ключ розуміння китайського дитинства. Четверта гексаграма 蒙 (в розповсюдженному варіанті перекладу англійською «Молодий дурень» - Youthful Folly, або Недосвідченість, Наївність, Нерозвиненість, Невігластво) відповідає перекладу Р. Москаля гексаграмі «Незнання» (Москаль, 2018) та є центральною для осмислення феномену дитинства в І цзіні.

В поетичній традиції І цзіну образ даної гексаграми – це струмок, який впирається в гору та символізує стан призупинки руху, нездоланну перешкоду. Символіка струмка – це і є символіка дитинства: свіжий весняний струмок пробиває собі дорогу та, водночас, хаотично обирає напрямок руху, до першої серйозної перешкоди, яку власними силами не здолати. Давній текст пояснює даний стан як стан очікування або пошуку Вчителя, стан переходу від нерозвиненості до освіти, від менших знань до більших. Причому дані процеси мають відбуватися у двох напрямках водночас – з одного боку це рух до нового знання, до вчителя як його джерела, а з

іншого – прагнення «нерозвинутого» до розвитку має бути ініційовано ним самим. Тобто це не диктат вчителя, не його виховні зусилля по відношенню до учня (дитини), а процес зустрічі нерозвинутого та мудрого. «Незнання» як перша «дитяча» ситуація в І цзіні відображає традицію розуміння дитинства як початку великого циклу, як недорозвиненість, що зустрічається із світом та має навчитись у ньому жити. Дану ситуацію слушно коментує китайська дослідниця Ван Цзінь (王瑾): «Принципи виховання, закладені у гексаграмі 蒙, підкреслюють терпіння наставника та поступовість навчання, що відповідає культурі дитинства у давньому Китаї» (王瑾, 2019, с. 49).

Важливою характеристикою даної ситуації (зміни) є нейтральне ставлення до положення нерозвиненості як «молодого дурня». Треба наголосити, що нейтральність характеризує всі гексаграми Книги, що свідчить про підпорядкування змін, які фіксуються людьми, космічній гармонії та порядку. Відтак ставлення до дитинства через призму змін – це прийняття даного етапу як гармонійного в своїй основі, але змінюваного в закономірностях Всесвіту, як природний стан, що містить в собі навчальний потенціал.

В «щільності» глибоко символічного тексту ворожбових формул можна віднайти притаманні китайському вихованню риси: так текст гексаграмі «Незнання» в метафоричній формі ретранслює практику відмови вчителя від повторів та спонукань. Якщо приблизно передати цю настанову, то це виглядає наступним чином: вчитель не має щось пояснювати, якщо учень сам не прагне пояснень, вчитель не розповідає про три кути квадрата, якщо учню було пояснено один кут. Тобто дитина виступає як активний суб'єкт, що самостійно шукає знання та можливість навчання. Тому в китайській культурі образ Вчителя цінується ще й тому, що символізує собою зустріч «нерозвиненого» («молодого дурня») із досконалим для того щоб в цій зустрічі (зміні) зафіксувати стан навчання.

Особливості «китайського» виховання як складової культури дитинства можна виявити в символіці змін в цілому, а не тільки в межах окремих гексаграм, які напряму вказують на «дитячі» ситуації.

Таку методологію трактування дитинства обрали дослідники Цзян Гоцзюнь та Сюй Тін, що виклали у розвідці «Думки про дитяче виховання у початкових лініях “Книги змін” та їх сучасне значення» (姜国钧 许婷, 2024).

Вони проаналізували перші лінії всіх 64 гексаграм з позиції конфуціанської моделі дитинства як зернятка що проростає у землі (культурі). Кожна зміна розпочинається із зародкового стану, коли розвиток ще не відбувається й можливості для нього необмежені: «Початкова лінія символізує початок життя, стан дитинства, який потребує виховання та наставництва, щоб потенціал поступово розкрився» (姜国钧 许婷, 2024, с. 37).

Така послідовність ситуацій як філософії зростання, змін, взаємин у родині, в соціумі, в державі формує модель гармонізації окремого життя із світом, пропонує зразки переживання та проживання кожного періоду як особливого, із власним ритмом, часопростором початку-кінця та обов'язковим переходом на новий рівень. Філософія І цзіну вбачає у дитині здатність перебувати у русі постійних змін, без трагічного розриву та протиріч із світом та собою. Приклади змін, різноманітність ситуацій змін (від гексаграмі «творчість» до останніх гексаграм «завершене» та «ще не завершене») символізує дитинство як початок, як настанову на перетворення, як перехід на новий цикл розвитку.

Відповідно таких «початкових» ситуацій в безперервності змін Книги є декілька. Ми виділили декілька гексаграм, що символізують початок кожного нового циклу та

відповідають «дитячій» настанові на розвиток, зростання, вдосконалення. Хоча в даних гексаграмах немає прямого посилання на образ дитини (на відміну від четвертої позиції «Незнання»), але в логіці зростання та набуття досвіду саме вони найбільш точно фіксують дані «дитячі» стани.

Так ситуація 5 («Очікування») відображає потребу у підтримці та терпінні дорослих у ставленні до тих, хто «не знає». Дана зміна фіксує очікування на допомогу. В категоріях культури дитинства дана гексаграма символізує постійну роботу над собою, в якій результат не настає, а лише очікується. Це як підготовка до діяльності, як пропедевтика для майбутніх звершень та знань, як входження у ситуацію «очікування» аби налаштуватись на наступні кроки. В східній світонастанові інтерпретується дана позиція як позиція налаштування, «внутрішньої правди», зосередженості, споглядальності, як важливого елементу майбутньої активності та дії.

Гексаграма 9 «Мале накопичування» відображає поступовість набуття досвіду, важливість набуття досвіду. Для дитини вихід у світ є важливим ресурсом оволодіння світом. Тому дана ситуація в Книзі символізує цінність «незначного» досвіду для дитини. Тому й виховна парадигма спирається на ідею виховання незначним, за допомогою маленьких кроків, поступу незначного. Також в даній ситуації є присутніми діалектика зустрічі із складною ситуацією, яка вимагає вирішення та виходу із неї за допомогою накопичування досвіду та знань.

Ситуація розвитку закладена і в гексаграмі 13 «Спільність із людьми». Ця позиція є суголосною китайській традиційній культурі в осмисленні взаємодії дитини у соціумі, із іншими людьми. Справжнє навчання та виховання можливе через взаємодію із іншими, як спосіб набуття соціальних навичок. Якщо подивитись на дану 13 ситуацію через логіку розвитку попередніх змін, то дана позиція відображає момент зустрічі двох великих циклів в житті кожної людини: набувши повноти власного «я» людина зустрічається із першою кризою співмірності себе із іншими. Цей новий стан у віковій психології пов'язаний із підлітковим еґо, що намагається вийти за власні межі та зустрітись із іншими. Важливість даного руху до інших і фіксується у «І цзіні» відповідною гексаграмою спільності.

Гексаграма 37 «Сім'я» відображає протилежну щодо ситуації «спільності» стан зосередженості на родинних зв'язках. Також дана позиція в І цзіні символізує китайську традиційну ієрархію в соціумі як у родині, де кожний її член вчиться посісти належне для нього місце. А дитина як член родини потребує для цього відповідного («правильного») виховання. Відтак зусиллями дорослих дитина навчається навичкам гармонійного співіснування із іншими, «в родині». Родинні константи виховання створюють особливу ієрархію синівської поваги (сяо). Тобто гармонія великого (соціуму, спільності) має відобразитись у родині, і, навпаки, через родину впорядковується гармонія загального. Дана діалектика відображає важливість для дитини родинних зв'язків як первинних, на яких будується гармонія всезагального, через які дитина пізнає «великий» світ.

Зміна 42 «Збагачення» відображає стан розквіту та досягнення. В контексті дитинства це ситуація дорослішання: дитина, навчаючись та отримуючи знання перетворюється на дорослого, на того, хто в змозі здійснити по справжньому великий вчинок, досягнення, що призводить до ще більших та грандіозних змін. Це ситуація звершення: І цзіні фіксує момент досягнення, реалізації. В діалектиці змін така повнота є можливою, коли досягнення не стосуються особисто людини, а мають всезагальне значення, що спрямовані на інших. Тобто поза ціннісної шкали будь-яке досягнення не має сенсу.

Парадоксальною та найбільш характерною для І цзіну є ситуація 64 «Незавершене». З огляду на те, що це є остання гексаграма Книги дана ситуація

характеризує стан незавершеності, переродження в дитяче, незріле. Символом даної зміни є образ Лао-цзи, мудреця із дитячою поведінкою та ставленням до світу. Це переродження досвіду у стан відсутності досвіду, це діалектика руху від знання до незнання. Тобто І цзін фіналізується дитячою позицією, дитяча позиція є фінальною для великого циклу змін із 64 позицій-гексаграм. Це великий новий хаос, але й впорядкований хаос, у якому зароджується безкінечна кількість нових можливостей. Дитинство як незнання, недосвідченість закінчується дитинством як великим хаосом можливостей, які в логіці циклічності Книги мають привести до нового великого циклу – до ситуації «Творчості» (гексаграма 1).

Відтак І цзін реалізує оригінальну завершену філософську модель розвитку та змін, в якій позиція дитинства, дитячості, дитини набуває особливого значення. Логіка розвитку дитячого, цінності дитинства, моделі виховання створюють власну генеральну лінію старовинного тексту. З огляду на значення та впливовість І цзіну, на багатшарову коментаторську літературу в китайській культурній традиції та практичне застосування її постулатів як мантичних практик можна припустити, що цей текст увібрав та інтенсифікував тему дитинства, сформулював постулати виховання дитини, ставлення до дитини, цінності дитини тощо. Це дає можливість розглядати І цзін як джерело дитячої культури традиційного Китаю.

І, напевно, найбільш красномовною характеристикою І цзіну можна вважати її ігровий шар. Гра як одна із фундаментальних засад дитинства так само й визначає основну канву Книги. Жеребкування як розкладання стебла деревію або пошук тріщини на панцирі черепахи – це ігровий ритуал, в процесі якого випадково створюється поле гри для сенсів та їх інтерпретацій. Кожна гексаграма як певна ситуація відображає правила цієї «гри». Рух змін, які починаються із випадкової точки, що визначає оракул (гексаграми, яку він отримує в процесі ворожіння), залучають людину в гру, перетворюючи його на гравця на полі І цзіну як полі космічних циклів із змінами та розвитком.

Відтак і уявлення про дитину через метафору гри в І цзіні представляє її як гравця, що в грі стає повноправним учасником «світових» процесів, незалежно від статусу (вік, знання, досвідченість тощо). Дитина І-цзіну – це гравець що за допомогою гри та у грі відкриває світ, пізнає його, набирається досвіду, проходячи всі стадії змін, набуваючи позитивний та негативний досвід. В логіці гри І цзіну дитина має вільно почувати себе в ситуаціях випадку та вибору. Через гру дитина навчається довірі до світу, гармонії із світом.

Необхідно наголосити на сучасному актуальному змісті давнього тексту І цзіну не лише на Сході, в Китаї, а й на Заході.

Таким прикладом актуалізації стародавнього тексту стали теоретичні та практичні досвіди К.Г. Юнга (Jung, 1950). Коментуючи І цзін він розширив (або, навпаки, звузив) її зміст та сенси до галузі сучасної психології людини. Архетип дитини (божественної дитини) увібрав у собі східне розуміння дитинства, як це було представлене нами у аналізі «дитячих» гексаграм І цзіну. Дитячий архетип проявляється як такий, що вчиняє без власного наміру, із максимальною відкритістю світові.

Божественна випадковість опрацьовувалась Джоном Кейджем, який в своїх музичних експериментах продемонстрував музичні матриці, що випадково генерував та складав у певні смислові ряди. Така ігрова практика композитора відкрила для західного слухача не тільки традицією самого стародавнього тексту Книги як писемної пам'ятки стародавнього Китаю. Кейдж продемонстрував потенціал «дитячого» позаінституційного створення музики, за межами сформованого культурою музичного досвіду та принципів певних композиторських шкіл. Композитор як дитина грає у

створення музичного тексту, що неможна та непотрібно передбачити, але який призводить до нової гармонії та розуміння: «*І цзін — це гра випадковості, але така, що породжує порядок*» (Cage, 1961, 37). Дитячість в композиторській творчості демонструє процес як гра перетворює у вихованні випадковість на порядок, не передбачуваність на нову гармонію.

Приклади звернення до І цзіну свідчать про актуальність ідей даного стародавнього китайського джерела, про різні інтерпретаторські підходи актуалізувати Книгу, про нагальність досвіду розуміння плинності та змін, досвіду мудрості та уважного ставлення до себе та світу. А символом даної світонастанови змін стає Дитина, а дитяча позиція репрезентується в Книзі як модель оволодіння світом.

Висновки. В розвідці була запропонована інтерпретація І цзіну як важливого для розуміння засад культури дитинства текст

Аналізуючи І цзін як текст про культуру, було встановлено принципи розуміння дитинства в китайській традиції. Через символіку змін сформовано принципи культури дитинства як природний стан гармонії. Аналіз окремих гексаграм (позицій змін) дозволив узагальнити культурні моделі виховання в традиційній китайській культурі. Вперше в українській культурології було проаналізовано всі «дитячі» гексаграми та доведено логіку Книги для розуміння культури дитинства як багат шарової системи, що поєднує символіку зростання, вдосконалення, виховання як індивідуальних, так і колективних практик із акцентом на соціалізацію. Також порядок та динаміка змін актуалізувала важливість гри як культурного механізму дитячого розвитку. Дослідження культури дитинства через призму Книги змін відкриває нові методологічні можливості для розуміння сучасних культурних практик дитинства, як в моделях східної культури, так і західної.

Перспективи подальшого вивчення. Поєднуючи культурологічний концепт дитинства та традиційну китайську модель розуміння розвитку в І цзіні автору видається перспективним подальше формулювання засад культури дитинства через площину культури Сходу та культури Заходу. Розуміючи текст І цзіну як відкритий текст, що спонукає до нових інтерпретацій є перспективним окремо дослідити ігровий аспект Книги, порівняти його із розумінням сутності гри Й. Гейзінгом та іншими дослідниками гри як культурного феномену. Ця дослідницька перспектива може дозволити розширити уявлення про культуру гри в сучасних мистецьких практиках із участю дітей – дитячих конкурсів, фестивалів, культурно-мистецьких проєктів.

Бібліографічний список

- Волков, С., 2017. Сучасні модуси дитячої субкультури в культуротворчих процесах України. *Культурологічна думка*, 12, с.7–20.
- Лян, Сінмяо, 2025. Концепт «Китайське дитинство» або «Дитинство у китайському стилі» в сучасній культурології. *Українські культурологічні студії*, 2 (17), с.33-37. [https://doi.org/10.17721/UCS.2025.2\(17\).05](https://doi.org/10.17721/UCS.2025.2(17).05).
- Москаль, Р., 2018. *І цзін. Правильно міркувати, щоб передбачити: Вступ до інцінознавства*. Харків: Акта.
- Москаль, Р., 2020. *Тринадцятиканоння. Тексти що створили цивілізацію*. Харків: Фоліо.
- Сапіга, О., 2021. Дитина творець: новоєвропейська парадигма культури дитинства. *Часопис Національної Музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 1 (50), с.7–20. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.1\(50\).2021.233093](https://doi.org/10.31318/2414-052X.1(50).2021.233093).
- Jung, C. G., 1950. *Foreword to the I Ching*. Wilhelm R. *I Ching or Book of Changes*. Princeton: Princeton University Press.
- Cage, J., 1961. *Silence: Lectures and Writings*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.

姜国钧, 许婷, 2024. 《周易》初爻的儿童教育思想及其当代价值
湖南师范大学教育科学学报,
王瑾, 2019. 《周易》蒙卦的童蒙教育思想理念 教育学报.

References

- Volkov, S., 2017. *Ukrainian Modes of Children's Subculture as a Mediate Factor of the Management of Cultural Processes*. *Kulturolohichna Dumka*, 12, 7–20. (in Ukrainian).
- Liang, X., 2025. *The concept of “Chinese childhood” or “childhood in Chinese style” in contemporary cultural studies*. *Ukrainian Cultural Studies*, 2(17), 33–37. doi:10.17721/UCS.2025.2(17).05. (in Ukrainian).
- Moskal, R., 2018. *I tszin. Pravylnno mirkuvaty, shchob peredbachaty: Vstup do intsinoznnavstva* [I Ching. Thinking correctly to predict: Introduction to I Ching studies]. Kharkiv: Akta. (in Ukrainian).
- Moskal, R., 2020. *Trynadtsytykanonnia. Teksty shcho stvoryly tsyvilizatsiiu* [Thirteen Canons. Texts that created civilization]. Kharkiv: Folio. (in Ukrainian).
- Sapiga, O., 2021. *The child as creator: The modern European paradigm of childhood culture*. *Journal of the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky*, 1(50), 7–20. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.1\(50\).2021.233093](https://doi.org/10.31318/2414-052X.1(50).2021.233093). (in Ukrainian).
- Jung, C.G., 1950. *Foreword to the I Ching*. In: Wilhelm, R. (Trans.) *I Ching or Book of Changes*. Princeton: Princeton University Press. (in English).
- Cage, J., 1961. *Silence: Lectures and Writings*. Middletown, CT: Wesleyan University Press. (in English).
- Jiang, G. and Xu, T., 2024. *Thoughts on child education in the initial lines of the Book of Changes and their contemporary value*, *Journal of Educational Science of Hunan Normal University*. (in Chinese).
- Wang, J., 2019. *Educational ideas of child upbringing in the hexagram “Youthful Folly” from the Book of Changes*, *Journal of Education*. (in Chinese).
- Дата першого надходження статті: 15.03.2026 р.
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.04.2026 р.
Дата публікації: 29.04.2026 р.

X. Liang

«I CHING» AS A KEY TO UNDERSTANDING CHILDHOOD IN CHINESE CULTURE

This article explores the I Ching (Book of Changes) as a cultural key to understanding the essence of childhood in Chinese tradition. The study situates the I Ching within the broader framework of cultural philosophy, emphasizing its role as a symbolic pattern of change, development, and transformation. Childhood is interpreted through the lens of the I Ching as a dynamic stage of life, marked by naivety, openness, and the potential for growth. The analysis highlights the “childhood hexagrams,” particularly Hexagram 4 (Youthful Folly / Ignorance), which symbolize the state of immaturity and the search for guidance, reflecting the cultural significance of mentorship and gradual learning in Chinese society.

The article demonstrates how the I Ching integrates the idea of childhood into the cosmological order, presenting it as a harmonious yet transitional state. The game-like dimension of the I Ching is interpreted as a cultural mechanism of development, where randomness and transformation become pedagogical tools. This perspective reveals the

importance of play not only as entertainment but as a profound cultural practice shaping the child's relationship with the world.

By analyzing commentaries from Chinese scholars (Jiang Guojun, Xu Ting, Wang Jin) and Western thinkers such as Carl Gustav Jung, the study underscores the intercultural relevance of the I Ching. The text is shown to be a multilayered source of wisdom, ethics, and pedagogy, continuously reinterpreted across epochs. The cultural model of childhood derived from the I Ching emphasizes patience, respect, and the gradual accumulation of experience, aligning with Confucian traditions of education and moral cultivation.

The research argues that the study of childhood hexagrams provides valuable insights into the cultural identity of China, illustrating how childhood is embedded in symbolic structures of change. Moreover, the I Ching remains relevant for contemporary cultural practices of childhood, offering universal models of socialization and education that can enrich cultural studies today.

In conclusion, the article positions the I Ching as both a historical and living text, whose cultural philosophy of change continues to inform the understanding of childhood as a cultural phenomenon. This approach contributes to the development of cultural studies by integrating ancient symbolic systems into modern discourse on childhood, identity, and education.

Keywords: *childhood culture; Chinese culture; I Ching; play; cultural practices.*